אף אני אביא לישתה וערכתה כו'. וא"ת אי דאתרו אכל חדא וחדא לפי' אפה ואפה נמי כמו אל תעשה אל תעשה דמזיר (מכות דף כא.) ומי ללא אתרו ביה אלא חדא דאתרא אחמאי מייב דמי ס"ג דייק בפרק בתרא דמכות (דף כ:) גבי דמייב על כל קרבה וקרבה ומוקי לה דסך ממשא אלבעתיה נשא ויש לומר דהכא אפי' אתרו אל כל אחת ואחת אינטריך קרא משום דכבר נפסלה והוה אמינא דפטור כדדרשינן לקמן (דף מ.) סמכתן את הכשרה מייב ואת הפסולה פטור קא משמע לן דהכא מייב מאחר דליכא אלא פסול של חמוץ דמרבינן מהכא ממחץ אחר ממחץ שהוא מייב:

אם כן ליכתוב חלקם לא תאפה חמץ. תימה כי כתב נמי הכי הוה דרשינן לחלק מדכתיב לא תאפה [3] שהזכיר אפייה ולא כתיב מיעשה שכן מתרגלים אהא דדרשינן גבי שבת (דף ע.) לחלק מלא תבערו ומקשינן הא אינטריך להבערת בת כהן דלא דמיא שבת משום דכתיב בכל מושבותיכם דמשמע בית דין ואמר רחמנא לא תבערו ומתרגלינן דאי לבת כהן לחודה לכתוב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם והוה ידעינן נמי דמיתת בית דין לא דחיי' שבת [ד] וי"ל דלא דמי דהכא הוי אמרינן דאפייה דאסר רחמנא אשריפה אבל אין דבעי קפן אחרינא לא: פרט וכלל הוא דפרט נכתב קודם: השתא דנפקא ליה מושחט את החטאת שכל חטאות טעונין צפון אותו למעוטי מאי: ואין שעיר נחשון. אע"ג דהוי שעיר נשיא כוותיה: מדיכול למימר וסמך ידו על ראשו ויקאמר על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון:

ו) דגיגו מפכא דקיטיגו הוא מלגגון מלגם וכ"ה בגמגון ערך קטף ג' והוא מלגגון הכמוב הקוטפים מלגם עלי שיח.

שיטה מקובצת

א) אשר ישחט את העולה: **ב)** תיבות לפני ה' חטאת הוא ל"ש: **ג)** ואין אחר טעון צפון. כגון שעירי רגלים אבל אין לפרש כגון כשבה ושעיירה של יחיד דהא בהדיא כתיב בהו צפון: **ד)** זה בנה אב ובובחתים דייק אשמחן למצוה לעכב מנין ומשני כתיב בכבשה וכתיב בשעירה: **ה)** ואיתרבי לענין סמיכה פי' דמרבה ליה מקרא החטאת דכתיב וסמך ידו על ראש השעיר אבל אין לפרש דכיון דאיתרבי לענין סמיכה בשום מקום איתרבי נמי לענין צפון הרי שלמים תוכיח דאיתרבו לסמיכה ולא איתרבו לתנופה אלא ש"מ משום דאיתרבו מקרא דכתיב גבי חטאת קאמר: **ו)** מה"מ דאשיריים עובר: **ז)** חייב שלשה. וחיבות על הקומץ נמחק: **ח)** בשיריים אות ר' נמחק: **ט)** אשר תשחט העולה תשחט החטאת: **י)** ושחט את החטאת וגו' זה בנה אב (הקב"ה) [הכתוב] עשה זה אב לכל החטאות: **יא)** החטאת במקום אשר ישחט העולה: **יב)** וראי כלל ופרט המרוחקים זה מזה או פרט וכלל המרוחקים אין דנין אותו ותנא דפריך לעיל או אינו לאו משום כלל ופרט אלא תנא אותו קא קשיא: **יג)** שהזכיר אפיה עיין תוס' פ' כלל גדול [דף ע ע"א] ד"ה ועל כולם: **יד)** שבת. וי"ל דהתם וראי דרשינן מדאפקיה רחמנא בלשון הבערה דאי משום בת כהן הוי מצי למכתב לא תשגשן (אש) [מלאכה] בכל מושבותיכם אבל הכא דקאי אשירים לא סגי דלא כתב לא תאפה דאי כתב לא תעשה הוי"א דמיירי בעיקר עשיה דהיינו קומץ ולא קאי אחלקם וחלקם מילתא אחריתי חלקם נתתי להם וגו'. תו"ח: **טו)** צפון כלל. ה"ה דהוי מצי למפרך כולה קרא למה לי דהא צפון נפקא לן למצוה מזאת התורה ולעכב מזה בנה אב ולמסקנא ניחא דאתיא למעט שעיר נחשון מצפון. א"ג י"ל דאי לא הוי כתיב ביה צפון לא הוי מוקמינן עיכוב דזה בנה אב בשעירי הרגלים דטפי הוי לן לאוקמי בשעיר נשיא לפי שהוא בא על מצות ידועות מה שאין כן בשעירי הרגלים אלא דכתיב בשעיר נשיא צפון וכן בכבשה וכן בשעירה וזאת תורת לעכב וא"כ דחטאת דכשבה וכן דשעירה שהן (מותרין) [מיותרין] לומר הא כזה א"כ ע"כ לשעירי הרגלים [הוא דאתא]. תו"ח:

אפייה בכלל. לא תעשה היתה: לאיתויי קיטוף. מה **ה)** שתולש הניסה לכל חלה וחלה אע"ג דאינו מעשה חשוב: אנן מחלקם קא דרשינן. דאם החמרין שריה דעובר ולא מן תאפה חמץ: ואימא כוליה. לא תאפה נמי לחלקם (קאמר) [אתא] ולא מצית למשמע מינה למעשה יחידי: המרוחקין זה מזה אחד בפרשת ויקרא ואחד בצו אם אהרן: ושחט אותו בשעיר של נשיא כתיב: לקובעו. כלומר לעכב: ת"ל ושחט את החטאת במקום העולה. בשעירת יחיד כתיב: לאו משום דהוי כלל ופרט המרוחקים זה מזה. במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת כלל והוא בסדר צו. ושחט אותו במקום פרט והוא בויקרא. ואי לאו דכתב רחמנא ושחט את החטאת הוה אמינא אין בכלל אלא מה שבפרט והאי דנשיא הוא דבעי צפון אחרינא לא: פרט וכלל הוא דפרט נכתב קודם: השתא דנפקא ליה מושחט את החטאת שכל חטאות טעונין צפון אותו למעוטי מאי: ואין שעיר נחשון. אע"ג דהוי שעיר נשיא כוותיה: מדיכול למימר וסמך ידו על ראשו לרבות שעיר נחשון.

ג) אם אינו אלא לישתה חלקם לא תאפה חמץ מה ת"ל והלא כבר נאמר [1] לא תעשה חמץ לפי שנאמר לא תעשה חמץ יכול לא יהא חייב אלא אחת על כולם ת"ל [2] לא תאפה אפייה בכלל היתה למה יצאת להקיש אליה מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אף אני אביא לישת' וערכתה וכל מעשה יחידי שבה לאיתויי קיטוף שהוא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אנן מחלקם קאמרינן ואימא כוליה להכי הוא דאתא אם כן לכתוב חלקם לא תאפה חמץ מאי לא תאפה חמץ חלקם שמעת מינה תרתי ואימא אפייה דפרט בה רחמנא ליחייב חדא אינך ליחייב חדא אכולהו משום דהוה דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ואימא לא תעשה כלל לא תאפה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט אפייה אין מידי אחרינא לא אמר רבי אפטוריקי משום דהוי כתיב בויקרא ותשחט את החטאת כתיב בו את אהרן: **הא פרט וכלל הוא.** דושחט אותו כתיב בראשת והדר כלל בו את אהרן ואיתרבו להו כל חטאות ואכתי ושחט את החטאת במקום (ג יא) העולה למה [3] לי מ[4] אלא ודאי יב) לאו כלל ופרט המרוחקין קא קשיא ליה [אלא אותו קא קשיא ליה] ומשום הכי אינטריך פסוק שלישי: **והשתא דנפקא ליה מושחט את החטאת.** הלא אמרינן אין אחר טעון צפון אלא דנשיא דאתו למה לי והא ליכא למימר דלמעוטי שאר חטאת מעיכובא קאתי דהא בשחיטת קדשים מייתי צפון לכל חטאות בין למלוה בין לעכב בפ' כל חטאות מקומן (זבחים מט.): **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון. והנהו ממעט דאין טעונין צפון דלא בתו על חטא כשאר חטאות: **וסמך ידו על ראש השעיר.** בנשיא כתיב ומלי למכתב וסמך ידו על ראשו. טעמייהו דר' יהודה ור"ש מפרש בפרק שתי מדות (לקמן לב:):

מס' מ. [1] דחייב [בשיריים] ועובר בלא תעשה דמקרא דמתניתין לא שמעינן [2] אלא קומץ דלגבוה אזיל: **מעשה יחידי.** מעשה חשוב בפני עצמו: **לאתויי קיטוף.** שמחליק פניה במים אע"ג דלאו מעשה כל כך הוא: **אנן.** הך דרשא דשירים מחלקם קאמרי' מדסמוך חלקם ללא תאפה: **אימא כוליה לשירים אסור.** דכתיב חלקם ולישה ועריכה ואפייה (ה) דליהו חייב ז] [3] על הקומץ ח) [ובשיריים] מהיכא ילפת: **ואימא אפייה דפרט בה קרא.** ואפקיה מן הכלל לחיובי עלה חדא ואכולהו אינך לחייב (אלא) [ט) תרתי: **מרוחקין.** לא תעשה בויקרא לא תאפה בנו את אהרן: **ושחט אותו.** בשעיר נשיא כתיב: **בנפון.** בעולה כתיב על ירך המזבח לפונה בויקרא: **והלא כבר נאמר כו'.** והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: **לקבעו.** דשנה עליו הכתוב לעכב: **או אינו אלא.** לכך יצאה שזה טעון צפון ולא אחר ומה מאי מקיים במקום אשר (כ) [מ] וגו' תשחט החטאת בשעיר נשיא הכתוב מדבר: **ת"ל.** פסוק שלישי ושחט [1] החטאת וגו' ללמד זה בנה אב לכל החטאות ללמד עליהן שיטענו צפון: **כלל ופרט.** משחט החטאת כלל כל החטאות בצפון ושחט אותו פרט שעיר נשיא ולא אחר דלמע"ג דמרוחקין דושחט אותו כתיב בויקרא ותשחט את החטאת כתיב בו את אהרן: **הא פרט וכלל הוא.** דושחט אותו כתיב בראשת והדר כלל בו את אהרן ואיתרבו להו כל חטאות ואכתי ושחט את החטאת במקום (ג יא) העולה למה [3] לי מ[4] אלא ודאי יב) לאו כלל ופרט המרוחקין קא קשיא ליה [אלא אותו קא קשיא ליה] ומשום הכי אינטריך פסוק שלישי: **והשתא דנפקא ליה מושחט את החטאת.** הלא אמרינן אין אחר טעון צפון אלא דנשיא דאתו למה לי והא ליכא למימר דלמעוטי שאר חטאת מעיכובא קאתי דהא בשחיטת קדשים מייתי צפון לכל חטאות בין למלוה בין לעכב בפ' כל חטאות מקומן (זבחים מט.): **שעיר נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון. והנהו ממעט דאין טעונין צפון דלא בתו על חטא כשאר חטאות: **וסמך ידו על ראש השעיר.** בנשיא כתיב ומלי למכתב וסמך ידו על ראשו. טעמייהו דר' יהודה ור"ש מפרש בפרק שתי מדות (לקמן לב:):

ד) [ל"ל ושחט את החטאת במקום העולה ושחט אותה למעוטא מאי] שאר חטאת במקום אשר ישחט את העולה ל"ל אלא ודאי אותו קא קשיא ליה כל"ל:

מוסף רש"י

משום דהוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה. דסיכמ דפרט מרוחק מן הכלל ידון במקה זו ללמד על הכלל וכו', ותם תאמר מה בין זו למדת כלל ופרט וכלל שאתה דן כענין הפרט, הרבה יש שמדת כענין הפרט בתה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין מתוגין בו חו בתה לגלות על הפרט ולא להוסיף עליו, ודבריה רבים למדין ממדה זו שאינו בתין במדת כענין הפרט, כגון הבערה שתנו אומרים לתלק יצאתה ומעתה זו היא בתה, הבערה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולגלות על כל הכלל, שנאמר אחייב על הבערה בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו (שבועות ז.). **ואמרי לה כדי.** שם תנא (גיטין פה:). **רבי אנו מכאן למדיין.** וכי מנלן לריך לגלות בפני עצמה והלא כל החטאות בכלל תורת החטאת במקום אשר תשחט העולה וגו' (זבחים מח:). **לקרבנו.** לגטות עליו לעכב קיבוטו בכך (שם). **או אינו.** הא לעכב אלא למעוט אלא זה בנפון אין שעיר אחר בצפון, כגון שעירי יוהכ"פ ושעירי עבודת כוכבים ושל מוספי המועדות, ומה אני מקיים תשחט החטאת בשאר בהמות חוץ משעיירים דאותו מתיב למעוטיהו (שם). **ת"ל.** בשעירת יחיד **ושחט את החטאת.** דהוה ליה למיכתב

ה) [בפסוק ו: כ"ק פה. נוסח נב.]. **ו)** [זבחים מח.]. **ז)** [זבחים מח.]. **ח)** [ל"ל ושחט אם החטאת במקום העולה ושחט אותה למעוטא מאי] שאר חטאת במקום אשר ישחט את העולה ל"ל אלא ודאי אותו קא קשיא ליה כל"ל:

ט) רש"י ד"ה אימא וכו' ואפייה אינו מייב אלא הקומץ וכשיריים: **כ)** ד"ה לו אינו וכו' אשר ישחט את העולה תשחט: **(ג)** ד"ה מאי פרט וכו' במקום אשר ישחט את העולה ל"ל אלא ודאי אותו קא קשיא ליה כל"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אימא וכו' ואפייה אינו מייב אלא הקומץ וכשיריים: **(ב)** ד"ה לו אינו וכו' אשר ישחט את העולה תשחט: **(ג)** ד"ה מאי פרט וכו' במקום אשר ישחט את העולה ל"ל אלא ודאי אותו קא קשיא ליה כל"ל:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לְיְיָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְיָ. ויקרא ב יא
2. לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם. ויקרא ו י
3. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְיָ חַטָּאת הוּא. ויקרא ד כד
4. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְיָ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא. ויקרא ו יח
5. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בְּמְקוֹם הָעֹלָה. ויקרא ד כט

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה מתקיף
לה רבינא תינח לרבי יהודה לרבי שמעון
מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב
מרי לרבינא לרבי יהודה נמי מאי דאיתרבי
איתרבי מאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי
תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי
בבנין אב סמיכה גופה לישתוק קרא מיניה
ותיתי בבנין אב א) אלא שעה מדורות לא
ילפינן הכא נמי שעה מדורות לא ילפינן אלא
אותו א] טעון צפון ואין השוחט עומד בצפון
מדרבי אחייה נפקא ב) דתניא רבי אחייה
אומר 1 ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה
ת"ל לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון
ומקבל בצפון א ואם עמד בדרום וקיבל בצפון
פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון
ב ולא השוחט צריך להיות עומד בצפון אלא
אותו בצפון ואין בן עוף בצפון סלקא דעתך
אמינא ליתי בק"ו מבן צאן ומה בן צאן
שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף
שקבע לו כהן אינו דין שנקבע לו צפון מה
לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון
ואין פסח בצפון ב] פסח מדר"א בן יעקב נפקא
דתניא ג) רבי אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא
הפסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה שלא
קבע לה זמן בשחיטתה קבע לה צפון פסח
שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שקבע לו
צפון ג] מה לעולה שכן כליל מחטאת ד] מה
לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות
מאשם ה] מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולהו
נמי שכן קדשי קדשים אלא לעולם כדקאמרינן
מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקא
קשיא לך מדר' אחייה נפקא דר' אחייה לאו
למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא אלא הכי
קאמר אין השוחט בצפון אבל מקבל
בצפון מקבל מלקח ולקח ו] נפקא לקח ולקח
לא משמע ליה: וחייב על לישתה ועל
עריכתה ועל אפייתה: אמר רב פפא ג אפאה
לוקה שתים אחת על עריכתה ואחת על
אפייתה והא אמרת מה אפייה מיוחדת שהיא
מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה לא
קשיא הא דעריך הוא ואפה הוא הא דעריך
חבריה ויהיב ליה ואפה ד) ת"ר בכור שאחזו
דם מקיזין ז] אותו את הדם במקום שאין
עושין בו מום ואין מקיזין ח] את הדם במקום
שעושין בו מום דברי ר"מ וחכ"א ד יקיז אף
במקום שעושין בו מום ובלבד שלא ישחוט ה)[על אותו מום] ט] ר"ש אומר
אף

רש"י

תינח לר' יהודה. דמרבי ליה לסמיכה איצטריך למעוטי מצפון: וכי תימא אי לא י] מעטיה. מאותו אתי מבנין אב כשאר חטאות שטעונין צפון הא לא מצית אמרת דא"כ דבכלל יא] חטאת היא אמאי מרבי ליה לסמיכה לישתוק קרא מעל ראש השעיר דסמיכה: ותיתי. סמיכת נחשון מבנין אב דמה מצינו בשאר חטאות יב] דטעון סמיכה אף זה כן: יג] אלא שעה מדורות לא ילפינן. ו) הילכך אמאי איצטריך למעוטי מצפון: אותו. הקרבן בצפון אבל השוחט יכול לעמוד בדרום ושוחט בסכין ארוכה: מקבל עומד בצפון. מפרש בשחיטת קדשים בפ' איזהו מקומן (דף מח.) דקאמר חטאת מנלן דבעי צפון דכתיב ושחט את החטאת במקום העולה ז) קבלה מנלן דכתיב בתריה ולקח הכהן מדם החטאת מקבל עצמו מנלן ולקח לו יקח יד]: בן צאן קבע לו כלי. סכין לשחיטה כתיב ביה ובשחיטה כתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כב) טו] אבל בן עוף מליקתו בצפורן: מחטאת. גמרינן דאין לו זמן קבוע וטעון צפון וכל שכן פסח: וקא פריך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות: וקאמר מאשם. מייתינן ליה. וקפריך מה לאשם שכן קדשי טז] קדשים תאמר בפסח דקדשים קלים הוא. אלמא פסח מצפון מהאי דינא אימעיט: דרבי אחייה לאו למעוטי שוחט ח) בצפון. דהאי מאותו דשעיר נפקא אלא למילף דמקבל עומד בצפון דהכי קאמר רבי אחייה אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון ואי ט) קשיא לרבי אחייה אימא אותו בצפון ולא מקבל בצפון יז]: אפאה לוקה שתים כו'. דאפייה גמר עריכה היא: והאמרת מעשה יחידי היא. ואמאי מחייבת ליה תרתי: ערך הוא ואפה הוא. יח] י) לאיחויבי תרתי אתרוייהו יט]: ערך חבריה ואפה הוא. מיחייב חבריה חדא ואיהו תרתי אאפיה ואעריכה כ] דגמר גמרה ואע"ג דחייב חבריה אעריכה הוא חייב נמי עלה כדאמר נמי לקמן (דף נז.) להביא מחמץ אחר מחמץ: במקום שאין עושה מום. היינו כל הגוף דהדר בריא: במקום שעושה כא] כו'. אזנו ועינו דלא הדר בריא: ובלבד שלא ישחוט על אותו המום. עד שיהא בו מום מעצמו דבכור אינו נאכל בחוץ עד שיהא בו מום כב]: כ) אף נשחט על אותו מום כג]. רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר (שבת דף קלג.) וזה לא נתכוין להטיל בו מום על מנת לשוחטו עליו:
אפי'

תוספות

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. תימה תיפוק ליה מדאיתקוש לפר העלם דבר של ציבור כדאמרי' בפרק ב"ש (זבחים דף מא.) החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים והתם מוכח דלרבי שמעון נמי אתיא וי"ל דההוא היקישא ליתא אלא לגבי הזאה דווקא אי נמי מהיקישא לא הוה ידעינן משום דכתיב כד] החי והוה מוקמינן למעוטי שעירי עבודת כוכבים וכן מוכח לקמן פרק שתי מדות (דף צב.): לר' שמעון מאי איכא למימר. דלמעט שעירי עבודת כוכבים לא מסתבר לאוקמי כיון שהם כשאר חטאות דעלמא: אלא שעה מדורות לא ילפינן. והא דמיבעיא לן בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור סיני בכמה מי גמרינן שעה מדורות או לא התם גלויי מילתא בעלמא הוא ל): שוחט מדרבי אחייה נפקא. תימה ההיא בעולה כתיב והכא בחטאת ואע"ג דתלא רחמנא חטאת בעולה מ"מ לא גמרי' דאיצטריך בפ' איזהו מקומן (זבחים ד' מח:) עיכובא בעולה ולא גמרינן מחטאת ומיהו לכולי טעמי דהתם ניחא דלמאי דמפרש התם טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר ה"נ מהאי טעמא לא יהא שוחט מ) (חטאת) בצפון ולמאי דמפרש נמי משום דכתיב נ) העולה במקומה תהא מהאי טעמא נמי לא יהא שוחט בצפון: מה לבן צאן שכן קבע לו כלי. וכן פריך בריש איזהו מקומן (גם זה שם) ותימה דלא פריך הכי בפ"ק דקדושין (ד' לו:) דיליף בן עוף מקל וחומר מבן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו וקבע לו כהן להזאתו וי"ל דגבי צפון שייכא הך פירכא דכלי אבל התם דבעי למילף כהונה לא דשמעינן שהצריך הכתוב בבן עוף יותר מבן צאן: מחטאת שכן מכפרת כו'. חטאת גופה מהיקישא דעולה אתיא ובעיא היא בריש איזהו מקומן (זבחים דף נ.) אי דבר הלמד בהיקש שחוזר ומלמד בבנין אב: אלא אין השוחט בצפון אבל המקבל בצפון. השתא משמע דלא מצי למדרש אבל מקבל בצפון אלא משום דלא איצטריך למעוטי שוחט דנפקא מדר' אחייה א"כ תחילה אית לן למידרש אין השוחט בצפון מקמי דנידרוש אבל מקבל בצפון ותימה דמשמע לעיל בברייתא דלא איצטריך קרא למעוטי שוחט מצפון אלא לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון וא"כ לא ליכתוב אלא חד קרא ואנא ידענא דללמד על מקבל אתי דלשוחט לא איצטריך וי"ל דלית ליה השתא ההיא סברא אלא לעולם איצטריך קרא לשוחט ובברייתא נמי מצינו למימר דלפי שמצינו לאו דווקא דמסברא אית לן למימר כיון שהשחיטה בצפון הוא הדין שוחט וכן המקבל דמאי שנא:

אפאה לוקה שתים. פירש בקונטרס דאפייה גמר עריכה היא ופריך והאמרת מעשה יחידי ותימה מאי קמשני הא דערך הוא ואפאה הוא הא דערך חבריה ואפאה הוא אכתי מעשה יחידי מיהא לא הוי דאיכא עריכה בהדה ונראה לפרש דחייב שתים משום עריכה מועטת שעושה האופה בשעת אפייה ואינה גמר עריכה ופריך ממעשה יחידי דמשמע שאין מלאכה אחרת עמה ואין חייבין עליה אלא אחת ומשני דערך הוא ואפה הוא כלומר שעשה גמר העריכה שבשעת האפייה והא דקרי לה מעשה יחידי משמע דלא מיחייב אלא אחת בשערך חבירו שגמר הכל אפילו עריכה דבהדי אפייה דהשתא ליכא שום עשייה בהדי אפייה אלא מעשה יחידי הוא וקצת קשיא לפ"ז ס) דחנס נקט הא דערך חבריה כו' דהכי הוה ליה למימר הא דעביד גמר עריכה הא דלא עביד גמר עריכה: רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו מום. פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר וזה לא נתכוין להטיל בו מום על מנת לשחוט עליו וקשיא דתנן במסכת בכורות בפ' כל פסולי המוקדשין (דף לג:) בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקיזין לו דם דברי רבי יהודה וחכ"א יקיז ובלבד שלא יעשה לו מום ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחוט עליו ר' שמעון אומר יקיז אע"פ שעושה בו מום ומייתי בגמ' ברייתא דשמעתין ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופריך הי ר' שמעון אילימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר אלא הלכה כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון בברייתא מטעם דבר שאין מתכוין אלא אפי' במתכוין נמי שרי
ותדע

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט: לקמן נט. סנהדרין טו:], ב) זבחים מח:, ג) עי' כל הסוגיא בזבחים ד' מח: בשינוי לשון ע"ש, ד) תוספתא בכורות פ"ג ה"ו בכורות לג:, ה) צ"ק, ו) צ"ל הילכך איצטריך קרא לרבות סמיכה ואמאי איצטריך כו'. צ"ק, ז) [ויקרא ד], ח) מצפון. צ"ק, ט) נ"א ומיהו ועי' רש"ק וצ"ק, י) נ"א לא מחייב תרתי אאפיה, כ) שייך לע"ב, ל) [ביתר ביאור כתבו תוספו' לעיל יט: ד"ה ושמואל], מ) רש"ק מ"ז וצ"ק מקיים הגירסא ע"ש. צ"ק, נ) במקום העולה מ"ט כו' שוחט חטאת בצפון הס"ד. צ"ק, ס) בחנם. צ"ק.

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"א מהל' פסוה"מ הלכה ט:
כג ב מיי' שם הלכה ח:
ג [מיי' פי"ב מהלכות מעה"ק הלכה טו ועי' כ"מ ולח"מ]:
כד ד מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְיָ וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א יא

מוסף רש"י

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. משום דמעטינהו ר' יהודה מסמיכה במס' מנחות (דף צב.) מהחי דשעיר המשתלח, דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי (ויקרא טז), החי טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה, ור"ש דרש החי טעון סמיכה באהרן ואין שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה באהרן אלא בזקני העדה ומרבי ליה מהכא (זבחים מח:). למאי דלא איתרבי לא איתרבי. דהא רבויא גבי סמיכה כתיב ולפון מהיכא תיתי תיתי מבנין אב. מושחט את החטאת סמיכה גופה לישתוק קרא מיניה ותיתי בבנין אב. דכתיב וסמך את ידו על ראש החטאת ומאי למכתב על ראשו ובנין אב הוא לכל ששמו חטאת שיטעון סמיכה. אלא שעה מדורות. מסקנא דקושיא היא סמיכה מאי טעמא איצטריך לרבויי משום דאי לא ריבוייא לא הוה גמרינן קדשי שעה בבנין אב מקדשי דורות, הכי נמי שחיטת צפון למ"ל אותו למעוטי, כל כמה דלא לימא קרא לא גמרי בבנין אב ולא שוחט בצפון. אין צריך שיעמוד בצפון שאם רצה עומד בדרום אלא צפון ויושיט ידו בצפון וישחוט ואין בן עוף. מליקת תורין ובני יונה ומה בן צאן שלא קבע לו כהן. דשחיטה בזר כשירה. בן עוף שקבע לו כהן. דכתיב והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו וגו' (ויקרא א) שכן קבע לו כלי. סכין לשחיטה מויקח את המאכלת (שם) והתם עולה הואי, וכן מזרק לקבל, תאמר בבן עוף שנמלק בצפורן ולא פסח בצפון. דלא תיתי בקל וחומר הואיל וקבע זמן לשחיטתו בין הערבים יקבע לו מקום נמי לצפון מחטאת. אי לאו דמעטיה הוה מייתינן ליה מחטאת שאינה כליל וטעונה צפון מכולהו נמי שכן קדשי קדשים. כלומר ואי בעי לאתויי נמי מכולהו במה הצד איכא למיפרכיה להא פירכא שכן קדשי קדשים (זבחים מח:). ואין מקיזין את הדם במקום שעושין בו מום. שלא יתמוך ולא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו שאין עתיד לחזור ולהתרפאות דסברי וכו' כ"ש אי לא שרית ליה במקום שאין עושה מום אתי למיעבד במקום מום (בכורות לג:). ובלבד שלא ישחוט על אותו מום. הואיל והוא הטילו, עד שיפול בו מום אחר וישחוט (שם).

רבינו גרשום

תינח לר' יהודה דקא מרבי לשעיר נחשון לסמיכה וממעיט ליה מצפון מאותו. אלא לר' שמעון דמרבי שעירי ע"ז לסמיכה ואינהו בעו צפון כדאמר זה בנה אב אותו למעוטי מאי. א"ל מר זוטרא לר' יהודה נמי אכתי למאי איצטריך למעוטי צפון דממילא אימעיט דהוה אמינא סמיכה דאיתרבי איתרבי צפון דלא איתרבי לא איתרבי אותו למה לי. וכי תימא אי לאו אותו הוה אמינא תיתי בבנין אב דטעון צפון מושחט את החטאת להכי איצט' אותו דלא ליתי בבנין אב: אי הכי סמיכה גופה נמי לשתוק קרא דלא לירבי שעיר נחשון לסמיכה ותיתי מבנין אב מוסמך ידו על ראש החטאת: הכא נמי שעה מדורות. שעיר נחשון דהוה לשעה לא ילפינן לה משעיר דורות דליבעי צפון ולא איצטריך אותו: אלא אותו הזבח והסכין ואין השוחט צריך להיות עומד בצפון: לפי שמצינו במקבל. בגמרא דאיזהו מקומן: בן עוף שקבע לו כהן. למליקתו דכתיב והקריבו אל הכהן ומלק את ראשו: שכן טעון כלי סכין לשחיטה ולאו מק"ו אתי ולא צריך אותו: מכולהו נמי. עולה וחטאת ואשם שכן קדשי קדשים מה שאין כן בפסח. ואכתי לא איצטריך אותו: רבי אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא והכי קאמר ושחט אותו על ירך אותו בצפון ואין השוחט בצפון. דהא נפק ליה מאינך קרא: אבל מקבל בצפון מקבל מלקח ולקח נפקא. כלומר מוי"ו דולקח משמע דהיכא דלוקח הדם התם עומד הלוקח: אפאה חמץ לוקה [שתים] אע"ג דלא עבד אלא אפייה בלבד כלומר דקא סבר דבאפייה קא גמרה כולה מילתא דלחם: הא דערך הוא ואפה הוא לוקה שתים. והא דקאמר מה אפייה מיוחדת וכו' כגון דערך חבריה ויהב ליה ואפה: ואין מקיזין אותו במקום שעושה בו מום. כגון באזנו ובשפתו: ר' שמעון מיקל מכולהו דאמר

שיטה מקובצת

א] בצפון ותיבת טעון נמחק: ב] פסח מדראב"י עיין פרש"י בזבחים (דף מח ע"ב) ועיין כל הסוגיא שם: דתניא ר' אליעזר בן יעקב כו'. והשתא משמע דדרשי' לראב"י מאותו דשעיר נשיא אותו בצפון כו' ותימה דאמרי' בת"כ דראב"י מאותו דעולה אפיק ליה כל הני דרשות דהכא דרבי אחיה ודאותו בצפון ואין בן עוף בצפון דרשי' להו על אותו דעולה וי"ל דהכא בעי לר' אחיה אותו דשעיר נשיא מאי דריש ביה ומשני ר' אחיה מוקי לה לאותו בצפון ואין הפסח בצפון וראב"י קא ממעט ליה מאותו דעולה ולר' אחיה דמוקי לה לאותו דעולה למעוטי דאין השוחט בצפון נאמר דאותו דשעיר נשיא מוקי לה למעוטי פסח אבל ודאי ראב"י נפקא ליה מאותו דעולה והשתא ניחא דמשמע בסמוך דקו"ח דראב"י פריכא וא"כ יהיה ראב"י אתותב אלא ודאי כל הני פרכות לסתור דלא אצטריך נמי אותו דשעיר למעוטי פסח אבל לראב"י לא אותבינן שאין אנו באין לסתור דברי ראב"י ואפשר מדלא פריך ליה התם [אלמא] דקו"ח דראב"י לאו פריכא ע"כ. תו"ח: ג] צפון ת"ל אותו מה: ד] תיבות מה לחטאת נמחק: ה] תיבות מה לאשם נמחק: ו] ולקח. לו יקח לפום ריהטא משמע אבל לר' אחיה דריש שפיר ולקח לו יקח וא"ת א"כ אותו דשעיר נשיא למה לי אלא ודאי להך מסקנא נאמר דאף ר' אחיה לא מפיק ליה אלא מהכא ע"כ. תו"ח: ולקח לא משמע ליה וא"ת והרי ר' (חייא) [אחיה] גופיה תנא אותו דמקבל בצפון ומסתמא מולקח נפקא ליה וי"ל דר' (חייא) [אחיה] גופיה לא משמע ליה דרשא דולקח והאי דקתני דבעינן שיהא המקבל בצפון מאותו דכתיב גבי שעיר נשיא נפקא ליה: ז] מקיזין לו ותיבות אותו את נמחק: ח] מקיזין לו תיבות את הדם נמחק: ט] ר"ש אומר אף נשחט על אותו מום. פרש"י ר"ש לטעמיה כו' ותימה דהכא מתכוין הוא להקיז ולהטיל בו מום ועוד דתנן בבכורות כו' ועוד בשמעתין מפורש דר"מ סבר אסור להטיל כו' וחכמים סברי מותר ור"ש כחכמים ס"ל ועוד קשיא חכמים אחכמים דהכא אמרי יקיז אע"פ שעושה בו מום והתם תנן וחכמים אומרים ובלבד שלא יעשה בו מום לכך צ"ל דתרי מיני אחיזת הדם הן והכא מיירי שאחזו דם כל כך דאינו יכול להתרפאות בלא הקזה והוי בעל מום באותו אחיזת דם ומשום הכי פליגי עלי' דר"מ במותר להטיל בבעל מום וא"ת אי חשבית ליה [בעל מום] באחיזת דם אמאי קאמרי רבנן ובלבד שלא ישחוט כיון דבעל מום חשבית ליה וי"ל משום דכיון דאית ליה תקנה ע"י הקזה מום עובר הוא ואסור לשחוט עליו ומיהו מותר להטיל בו מום כיון דהשתא מיהא לאו ראוי להקרבה הוא דלאו תמים לרצון קרינא ביה ופלוגתא דר"ש ורבנן בהכי הוא דחכמים סברי ובלבד שלא ישחוט דגזרינן דלמא אתי להקיז א) בלא אחיזת דם דיכול להתרפאות בלא הקזה ומשום הכי אמרי רבנן התם ובלבד שלא (יטיל) [יעשה] בו מום. תו"א: י] לא דמעטיה: יא] דבכלל חטאות: יב] חטאות דטעון: יג] אלא נ"א אלא מדאצטריך לרבויי לסמיכה ש"מ שעה מדורות כלומר שעיר נחשון משעיר נשיא [לא ילפינן] הילכך איצטריך שעיר נשיא לאתויי שעיר נחשון לסמיכה ואכתי אפי' לא מעטיה קרא לא תיתי שעיר נחשון בבנין אב בצפון ולא אצטריך למעוטי בצפון: יד] יקח עצמו לצד צפון הס"ד ואח"כ מה"ד שלא קבע לו כהן דשחיטה בזר כשרה דכתיב והקריבו בני אהרן מצות כהונה מקבלה ואילך הס"ד ואח"כ מה"ד בן עוף מליקתו בצפורן הס"ד: טו] תיבות אבל בן עוף מליקתו בצפורן נמחק: טז] קדשים. והשתא דאתיא להכי בכולה נמי בעולה ובחטאת איכא למפרך שכן קדשי קדשים: יז] בצפון. תריץ מסתברא דמעוטא אושחט דסמיך ליה קאי דכתיב ושחט אותו מדלא ממעטינן אלא אותו מכלל דמקבל בצפון: יח] ואפה הוא ליכא לחיובי תרתי דהא איהו נמי ערכו הילכך ליכא לחיובי: יט] אתרוייהו ל"א ערך ואפה חייב שתים דהא עביד תרתי מחייב אעריכה בפני עצמה ואאפיה בפני עצמה והיינו נמי כדתנן ערך חבריה ואפה הוא מחייב הוא אאפיה וחבריה דערך מחייב אעריכה גרידא: כ] ואעריכה דמגמר גמרה: כא] שעושה היינו אזנו: כב] מום ואהאי לא ישחוט דלמא אתי לאערומי: כג] מום ור"ש לא חייש אף אם נשחט על אותו מום דר"ש: כד] דכתיב. וכן תירץ רש"י בזבחים (דף מח ע"ב):

א) נראה דצ"ל דילמא אתי להקיז בבכור שאחזו דם במקום שיכול להתרפאות כו' ובכה"ג אמרי רבנן כו':

כה א מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה יד:

כו ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"י [עוש"ש פה"ע סימן ה סעיף יח]:

כז ג מיי' פ"ז מהלכות איסורי מזבח הל' מ:

כח ד מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה יט: [עוש"ש פ"ד סימן שיג סעיף ג]:

כט ה מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה נח:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לְיְיָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא ב יא
2. לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י
3. וּמַעֲרָךְ וְכַתֹּרֶת וְנָתוּךְ וְכָרוֹת לֹא תַקְרִיבוּ לְיְיָ וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: ויקרא כב כד
4. וְאִישׁ כִּי יַקְרִיב זֶבַח שְׁלָמִים לְיְיָ לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יַהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: ויקרא כב כא

מוסף רש"י

אף נשחט על אותו מום. דסבר ר"ש דבר שאין מתכוין מותר (ברכות לג:). **אפילו** מת אין מקריבין לו. ואפילו במקום שאין עושין בו מוס דיבול לחזור ולהתרפאות המקה, והכי מפרש בפ"ק דפסחים מתון שאדם נהול על ממונו לא שריש ליה במקום שאין עושה בו מוס אחי למיעבד במקום שעושה בו מוס (שם). **הכל מודדים.** רבנן נמי, אע"ג דפליגי בבכור שאחזו דם דלא הוי המקיח דם מטיל מוס בגבול מוס דאין לך בעל מוס גדול הימנו שהרי ימות, טולנו מודו במנחות שהמתמר אחר מחמץ, כגון אם לא באחד בחיטון ואפאה אחר, שיהם מייבין דכתיב (ויקרא ו) לא תאפה חמץ ולא תעשה חמץ (שם ג) ודרשינן במנחות (דף נה:) אפייה בכלל עשייה סיתה למה יצאת לומר לך מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אף כל מעשה יחידי (בכורות לג:) **והכל מודים** שאם לשה הראשון בחיטון ולא השני וערבה בחיטון והשלישי באפאה, טולם מייבין (שבת קיא.). **מסרס אחר מסרס.** בבכמה מתון נמי, אם כרת אחאד הבילים ועדיין הם בכים ולא חבירו ותקון מן הכים והשלישי שיהם מייבין (בכורות שם). **אם על כורח הוא חייב.** שאינו עתקון לגמרי אלא מתקן ותלוין בכים (שבת קיא.) דמתיר בתריב ובתרלכם לא תעשו על נותק. שעתקו ומשלימו לא כל שכן (בכורות לג:). **מטיל מום בבעל מום.** כגון הלי בכור שאחזו דם כל מום לא יהיה בו. וקרי ביה לא יהיה בו אלא יטיל מום, ומדהוה ליה למיתמר מום ומתיב כל מום לרבות אפילו בעל מום אלא יטיל בו מום אחר ורבנן סברי. דרשינן טיפה קלה תמיס יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו, דמשמע תמיס הרחוה לרצון אמרתי לך דכל מום לא תטיל בו, אבל בעל מום לא, ורבי יהודה סבר כר"מ ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מוס אטו מקום שעושין בו מוס בעל מום מעיקרו. קודם שהקדישה היה בו מוס בממומם נמי ליתסרי. להטיל בו מוס (שם לג: ולרב.). אין לי אלא שלא יהיה בו מום. לא יהיה קרי ביה לא יְהֶיָה (ביצה כז:). **אמר מום ואמר כל מום** ת"ל מום. אי מתם מום ולא מתם כל, לא היה לי לאסור גרמא אלא נתינת מוס מממ, אבל עכשיו אמר מוס לאסור נתינת מוס מממ ואמר כל מום לאסור גרמא (שם).

אף נשחט על אותו מום רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו [6] את הדם א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [6] הכל מודים [א]במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב [1] לא תעשה חמץ [2] ולא תאפה חמץ במסרס [2] אחר מסרס שהוא חייב דכתיב [3] ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על בורת הוא חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל [2] מום בבעל מום ר' מאיר סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי [4] תמים יהיה לרצון ור' מאיר נמי הכתיב תמים יהיה לרצון ההוא למעוטי בעל מום מעיקרא בעל מום מעיקרא [ב] דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה במומם נמי ליתסרי קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו ההוא מיבעי ליה [ג]לכדתניא וכל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא [ג]יהא בו מום מנין שלא [ד]יגרום לו ע"י אחרים שלא יניח בצק או דבילה על גבי האוזן כדי שיבא הכלב ויטלנו ת"ל כל מום [ד]אמר מום ואמר כל מום אמר ר' אמי [ה]הניח שאור ע"ג עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה כמעשה שבת ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב והאמר רבה בר בר חנה אמר אף משחט על אותו מום כגון הכא דאמחו לה דאין לך אמר מום גדול מזה שהרי ימות אפילו הכי מודים במחמץ אחר מחמץ במנחות כלומר כל המסייעין במיומן כגון עורך אחר הלם ומופה אחר עורך כולן מייבין: **במסרס אחר מסרס.** אפי' בבהמת חולין דכתיב (ויקרא כב) ובאדלכם לא תעשו ואם בא אחד וכרת הבייים והמיבן תלוין בכים ובא אחר ומתקן לגמרי מייב גם הוא: **אם על כורח.** שמיבן תלוין (ה) ו) ויבא [1] מייב על נותק לגמרי לא כל שכן: **כל מום.** כל ריבוא הוא ומשמע דאפי' בבעל מום לא יתן מום אחר: **ורבנן סברי תמים יהיה לרצון.** כתיב בריבה דקרא ומשמע הכי אותו שהוא תמים ולאוי להיות לרצון בההוא מזהרינא לך דכל מום לא יהיה בו אבל בבעל מום שרי ז]: **דיקלא בעלמא הוא.** דלא קדוש ח] ומאי אינטריך קרא למיסרי להטיל בו מום: **הואיל ואסירי בגיזה.** כדאמרי' בפ"ב דבכורות (דף טו.) מזבח) ולא גיזה: **קמ"ל.** דהואיל ונפדו שרי להטיל בו מום אבל קודם פדיון אסור: **לא יהיה.** קרי ביה לא (ב) ח)יהיה שלא יטיל בו מום. ט] מום לא יהיה בו אלי למיכתב וכתיב כל מום לרבות כולם: **הניח שאור על גבי עיסה.** מנחות: **וישב לו ונתחמצה מאליה חייב.** בהמה בעלמא: **כמעשה שבת.** כי היכי דמיחייב מגיה בשבת על גחלים בשבת ונגלה מאליו(ג) חייב: ט)**כמעשה אלי** י] **בשבת.** כלומר הכא חייב בהנאה בעלמא כי היכי דמיחייב בשבת אם היה עושה בו מעשה אלי גמור שהיפך בו דהתם אינא

בשים לו רפואה ע"י הקזת הגוף שאין עושה בו מוס וקלא קשיא מתורת כהנים דדרש התם קראי ומייתי עלה פלוגתא דתנאי דהוה ליה לאיתויי פלוגתא דבריתא והכי איתא בפרשת אמור אל הכהנים תמים יהיה לרצון אין לי אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו יכול נפל מן ב) הגג או נשבר יהא עובר עליו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מכאן אמרו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לד.): **הכל** מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב. הקשה הרב רבינו יענקב מאורלייני"ש מהא דאמרינן פ"ק דע"ז (דף יג.) (גמרא שנראה כמטיל מום בקדשים ופריך נראה מטיל מום מעליא הוא ומשני ג) כאן בזמן שבית המקדש קיים כו' ופריך וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור ומשני בעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה לדמיה חזי לגופיה ולא לדמיה והשתא הרי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה ותייב וי"ל דזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מיחייבי עפי כדאמר הכא דאפילו מאן דפטר מטיל מום בבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחייב: **להביא** נותק אחר כורת. פי' בקונטרס בא אחד וכרת את הבייים והמיבן תלוייס בכים ובא אחר ומתקן לגמרי ואי אפשר לומר כן דבכורות פרק על אלו מומין (דף לט:) אמרינן דנתוק וכרות לא הוו מומין פירוש משום דאיתנהו בכים ונראה דכורת היינו ד) **אלא** למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונם. הוה מצי למימר למעוטי זמן הזה דחשיב ליה בפ"ק דע"ז (דף יג.): נראה בעלמא ושמא לא צריך קרא להכי ה): **אמר** מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל ותימה דברים אלו עובדין (פסחים מג.) דפריך ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הא איכא תנאי עובדא בפרק התערובות (זבחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קשיא ליה דהתם דלא משתמע תנא בשום דוכתא יא] ו) [איסבור] דתערובת חמץ בכרת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן בתערובת (כ"ק דף סג.) דאמר כל רבויא הוא ובפרק ג' דסוכה (דף מז:) דרשי כל האזרח בישראל יושבין בסוכה אחת ור' יהודה דרשי הכא כל מום למטיל מום בבעל מום לא דרשי התם כל ברים אלו עובדין (פסחים דף מג.) ובפרק קמא דבריחות (דף ד:) נמי דרשי ר' יהודה כל לא לכך נראה דהתם כולה בדבר שאין סברא לרבות כגון עירובו וכגון נשים חיקם וכגון מקצתו דבל תקצירו הני דוקא שייך לדמות ועל זה קאמר כמאן דר' אליעזר דדרשי כל לרבות דבר שאין סברא לרבות ועל זה נמי קאמר ורבנן סברי לא דרשי לרבות דבר שאין סברא לרבות ט): **הניח שאור על גבי עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה.** ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשייה וקיטוף וקיטוף הכי נמי לא תעשה קיימן ביה: **ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב בו'.** כ] אע"ג דהדביק פת בתנור מיחייב התם משום דדרכו לאפות פ) כולו אבל כאן כשאדם מניח לפת שאור שלם ע"ג עיסה אין דרכה להתחמץ כולה אלא אותו לד לחודיה שנוגע בשאור ואותו לד עצמו אין דרכו להתחמץ תימוץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נוקשה) דדמי למאכל בן דרוסאי לפיכך מדמי לה מעשה אלי של שבת דהיפך בו חייב לא היפך בו פטור דכל בלד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא: ואם

ו) דוכתא למימר: יא) אע"ג דהדביק פת בתנור [מיחייב]. ה"מ [התם משום] דדרכו לאפות בכך אבל הכא אם אין דרך לחמץ רק לאותו צד של צד השאור ואותו הוי כנוקשה ודמי כמאכל בן דרוסאי כמו מעשה צלי דשבת דלא הפך פטור דכל מאכל דרוסאי מצד אחד פטור דלאו כלום הוא. גליון:

כב א מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה יד:

כג ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"י [עוש"ש פה"ע סימן ה סעיף יח]:

כד ג מיי' פ"ז מהלכות איסורי מזבח הל' מ:

כה ד מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה יט: [עוש"ש פ"ד סימן שיג סעיף ג]:

כו ה מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הלכה נח:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אם אם על וכו' תלוין חייב בע"ל ותיבת ויבא נמחק: (ב) ד"ה לא יהיה קרי ביה לא יהא שלא: (ג) ד"ה כמעשה שבת וכו' ונגלה מאליו ה"ה הכא נמי חייב:

רבינו גרשום

אף נשחט על אותו מום. דקסבר דמקיזו אף במקום שעושה מום וישחוט [אותו] על מום שנעשה בכוונה וראכל כלו לכהנים: במחמץ אחר מחמץ. היינו אופה אחר ערוך: אם על כורח הוא חייב. שעדיין נשתיירו בו מקצת ביצים: על נותק לגמרי. לא ס"ש: לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום. דהאי בכור שאחזו דם היינו בעל מום: ורבנן סברי תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו. כלומר כשהוא תמים וראוי לרצון אסור להטיל בו מום: [וההוא] למעוטי בעל מום מעיקרא. שנולד במומו דאין אסור להטיל בו מום. סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כדאמרינן בפרק הלוקח עובר פרתו של נכרי וכל שקדם הקדשם את מומן וכו': אמר מום. כלומר יכול למימר מום ואמר כל מום לרבות:

שיטה מקובצת

ה) תיבות את הדם נמחק: ו) מאי פריך הא ליכא למ"ד בבעל מום מעיקרו ובזמן הזה בעל מום מעיקרו הוא ואומר הר"ם דלא דמי דהתם נהי דחשיב ליה כבעל מום משום דלא חזי להקרבה מ"מ קדושת הגוף חלה עליו לדין מועל אחר מועל אבל הכא דבעל מום מעיקרו לא חל עליו קדושת הגוף כלל הוי טפי דיקלא בעלמא. תו"ח: ז) אפילו מת: ח) מפרש מתוך: ט) שרית ליה במקום: י) תיבת ויצא נמחק: ז) שרי א). בבעל מום מעיקרא שנולד מומו עמו בההוא מותר להטיל בו מום: ט) קדוש ואמאי: ע) מום: אמר מום. כלומר מום לא: י) צלי דשבת ואות ב' נמחק:

א) נראה שסוגתו להגיה דשרי הס"ד ואח"כ מה"ד בעל מום מעיקרא וכו'.

מסורת הש"ס

ל א מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה ה:

לא ב מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה טז סמג לאוין סה: לב ג ד ה מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הל' יח ועיין רש"ק: לג ו ז מיי' שם הלכה יט:

שיטה מקובצת

ו) מהפיך ביה: כ) כגרוגרות במקום: ג) אין לי בלא: ד) תיבת ליה נמחק: ה) תיבת לה': ל"ש: ו) לחור ארוך: ז) חד ותוחבו: ח) חימוצה כשאפאה: ט) לא מהני בה: י) כשהקומץ מעורב בה: יא) תקריבו. דמשמע: יב) חייב ואע"ג דלא דמיא לשאר מנחות דלא בעי לבונה כדקתני במתני': לחם הפנים. אע"ג דלא בעי שמן כשאר מנחות ל"א לרבות מנחת נסכים [מנחת כהנים וכהן משיח [משום] כו']: יג) בנקמצות דוקא אסר רחמנא: יד) לא קמ"ל וקסבר: טו) ותימה ולפרש"י ז"ל דפי' דמאן דמרבה לחם הפנים פליג במנחת נסכים לא קשיא מידי דה"ה דאיתרבאי הני ונקט מנחת נסכים למר ולחם הפנים למר משום פלוגתייהו וכדמתרץ רש"י ז"ל ולישנא אחרינא מנחת כהנים וכהן משיח כו'; טו) אצטריך לרבויינהו להני:

ואם נצלה בו בגרוגרת במקום אחד. פירוש עליה גמורה כל לרבו לגמרי יותר ממאכל בן דרוסאי: **בשנים** ושלשה מקומות. לא דמי להוליא מלי גרוגרת וחזר והוליא מלי גרוגרת בפרק המוליא יין (שבת דף פ.) דהתם טעמא כלאיתא בסוף הבונה (שם דף קד:) מחוסר ט) קליפה לאו כמחוסר מעשה דמי אבל הכא אין דרך בישול בכך ומחוסר נמי מתיבה וקריבה י): **מנחה** מנין. דמחלקס לא נפקא לן אלא שיריים שאחר קמיצה והכא קודש קמיצה: **שאר** מנחות מנין ת"ל כל המנחה. ואפי' למאן דלא דרים כל הכא מודה דפשטיה דקרא הוא: **אשר** תקריבו למה לי. תימה הא איצטריך למחמן בראשו של מזבח דפטור כדאמרן או לכל הפחות אחר שהוציא אור בדובו דאשר תקריבו אמר רחמנא והא איקרא: **לרבות** מנחת נסכים לחימוין לרבות לחם הפנים לחימוין. מאן דמרבי מנחת נסכים לא מרבי לחם הפנים דקסבר מדת יבש לא נתקדשה ולית בה קדושה הגוף עד לאחר אפייה אבל מאן דמרבי לחם הפנים מודה במנחת נסכים וא"ת ולמה לי אשר תקריבו לרבות תיהוי בכלל כל המנחות כ) וכי תימא דלא משמע אלא אותן הכתובים בפרשה הא אמרינן לעיל בהקומץ רבה (דף כא.): גבי כל מנחת כהן כליל תהיה דמשמע עומר ושתי הלחם כדקאמר התם שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמם וכי תימא משום דהתם לא כתיב אלא מנחת חביתין ועל כרחין אתא לרבויי כל מנחות אבתי הא על כרחין מרבינן כמה מנחות שאין כתובות שם בפרשה דמשמע דכולהו בכלל מנחה כגון מנחת חוטא ומנחת כהנים חוץ מהנך מנחת נסכים ולחם הפנים ובקומצים פי' דלא מתרבי מכל המנחה משום דלא דמו לשאר מנחות דבעו שמן ולבונה ומנחת נסכים לא בעיא לבונה ולחם הפנים לא בעיא שמן ולפי טעם זה כ"ש דמנחת חוטא ומנחת קנאות לא הוו בכלל דלא בעו לא שמן ולא לבונה כז) ותימה דהוה ליה לאשמועינן רבותא ולימא לרבות מנחת חוטא ומנחת קנאות לחימוץ וכ"ש מנחת נסכים ושמא הנהו אע"ג דאין בהם שמן ולבונה כיון דנקמצות מיתרבו מכל המנחה דדמו טפי לחוטאת הכתובות שם דקרינא ביה חלקם לא תאפה חמץ אבל מנחת נסכים אינה נקמצת ומנחת כהנים אע"ג דאינה נקמצת כיון דאית בה שמן ולבונה דמיא להו טפי ל) ויש פירושים מרש"י שכתוב בהן משום דהאי קרא גבי שאר מנחות שאייריהן נאכלין כתיב איצטריך כז) לרבויי בהו נהנו הא"ע בת"כ אין לי בלא תעשה חמץ אלא מנחות שאין שייריהן נאכלין מנין ת"ל כל המנחה להביא לחם הפנים ומנחת נסכים משום דמנחת נסכים אינה באה בגבול עצמה ולחם הפנים אין מהן לאישים אבל שאר מנחות באות בגבול עצמן ויש מהן לאישים וטעם זה משכחן לקמן (דף פ:) גבי הגשה דמרבי ר"ש שאר מנחות להגשה מאת המנחה וממעטו שתי הלחם ולחם הפנים מדכתיב מלאה ומנחת נסכים מדכתיב והקריבה ומיהו תימה דמשמע התם דאי לאו מיעוטא הוו מיתרבי להגשה מאת המנחה ומאי שנא לחימוץ דלא מיתרבו מכל המנחה הא חימוץ והגשה תרוייהו בחד פרשתא כתיבי במנחת מרחשת (ויקרא ב) ויותר היה לרבות מכל המנחה טפי מאת המנחה ועוד קשה דהכא איתרבו מכל המנחה מנחת העומר ומנחת סוטה והתם לא איתרבו מאת המנחה אלא בעי התם קרא לרבויי דמרבה מנחת העומר להגשה מוהבאת ומנחת סוטה מן והקרב ומיהו בזה אין תימה כז) בסברא דכל מרבה טפי מאת אבל זה ודאי תימה דהוי אפסק הכא מהתם דמכל המנחה מרבה מנחת העומר ומנחת סוטה ואילו מנחת נסכים ולחם הפנים לא מתרבין והתם מרבינן מאת המנחה לחם הפנים ומנחת נסכים ואילו מנחת העומר ומנחת סוטה לא מרבינן: **מנחת** נסכים מי פירות הן. ומאר מנחות ידוע דמגבלין במים דשמנן מועט ובעינן זה אי אפשר לגבל אבל מנחת נסכים שמנה מרובה וס"ד דאין נותן מים: ומי

אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור אמר רבא מאי חייב נמי דקאמר כמעשה צלי של שבת גופא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור היכי דמי אילימא דאי לא היפך ביה לא בשיל פשיטא אלא דאי לא מהפיך ו) ליה נמי הוה בשיל אמאי לא מיחייב לא צריכא א דאי לא היפך ביה הוה בשיל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי וכי מהפיך ביה בשיל משני צדדין כמאכל בן דרוסאי וקמ"ל דכל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לא כלום הוא אמר רבא ואם נצלה בו כגרוגרת ב) מצד אחד במקום אחד חייב א"ל רבינא לרב אשי במקום אחד אין בשנים או ג' מקומות לא ג) והתנן ב הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים או שלשה מקומות דחזו לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו ג) לבבא דאקלידא ואיכא דאמרי אמר רבא אפילו בשנים וג' מקומות אמר ליה רבינא לרב אשי אף אנן נמי תנינא הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים ושלשה מקומות דחזו לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו לבבא דאקלידא תנו רבנן אילו נאמר ד אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ הייתי אומר אין לי ג) (אלא) בלא תעשה חמץ אלא קומץ בלבד מנחה מנין ת"ל מנחה שאר מנחות מנין ת"ל ה כל המנחה אשר תקריבו לה' כשרה ולא פסולה מכאן אמרו ו המחמיץ את הכשירה חייב ואת הפסולה פטור בעי רב פפא ז חימצה ויצאת וחזר וחימצה מהו כיון דיצאת איפסילה לה ביוצא וכי הדר מחמיץ לה לא מיחייב עלה משום מחמיץ אחר מחמיץ או דילמא כיון דחימצה פסול יוצא לא מהני ביה וכי הדר מחמיץ לה מיחייב עלה משום מחמיץ אחר מחמיץ תיקו בעי רב מרי חימצה ח בראשו של מזבח מהו אשר תקריבו אמר רחמנא והא אקרבה או דלמא מחוסר הקטרה כמחוסר מעשה דמי תיקו: והשתא דנפקא ט) ליה מכל המנחה אשר תקריבו י) (לה') למה לי מיבעי ליה לכדתניא אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לרבות יא לחם הפנים לחימוץ מנחת יב נסכים מי פירות הם ומי

דהאי קרא גבי שאר מנחות שאייריהן נאכלין כתיב איצטריך כז) לרבויי בהו נהנו הא"ע בת"כ אין לי בלא תעשה חמץ אלא מנחות שאייריהן נאכלות מנחות שאין שייריהן נאכלין מנין ת"ל כל המנחה להביא לחם הפנים דברי רבי יוסי הגלילי כו' ויותר היה נראה לומר דלכך צריך ריבוי ללחם הפנים ומנחת נסכים משום דמנחת נסכים אינה באה בגבול עצמה ולחם הפנים אין מהן לאישים אבל שאר מנחות באות בגבול עצמן ויש מהן לאישים וטעם זה משכחן לקמן (דף פ:) גבי הגשה דמרבי ר"ש שאר מנחות להגשה מאת המנחה וממעטו שתי הלחם ולחם הפנים מדכתיב מלאה ומנחת נסכים מדכתיב והקריבה ומיהו תימה דמשמע התם דאי לאו מיעוטא הוו מיתרבי להגשה מאת המנחה ומאי שנא לחימוץ דלא מיתרבו מכל המנחה הא חימוץ והגשה תרוייהו בחד פרשתא כתיבי במנחת מרחשת (ויקרא ב) ויותר היה לרבות מכל המנחה טפי מאת המנחה ועוד קשה דהכא איתרבו מכל המנחה מנחת העומר ומנחת סוטה והתם לא איתרבו מאת המנחה אלא בעי התם קרא לרבויי דמרבה מנחת העומר להגשה מוהבאת ומנחת סוטה מן והקריב ומיהו בזה אין תימה כז) בסברא דכל מרבה טפי מאת אבל זה ודאי תימה דהוי אפסק הכא מהתם דמכל המנחה מרבה מנחת העומר ומנחת סוטה ואילו מנחת נסכים ולחם הפנים לא מתרבין והתם מרבינן מאת המנחה לחם הפנים ומנחת נסכים ואילו מנחת העומר ומנחת סוטה לא מרבינן: **מנחת** נסכים מי פירות הן. ומאר מנחות ידוע דמגבלין במים דשמנן מועט ובעינן זה אי אפשר לגבל אבל מנחת נסכים שמנה מרובה וס"ד דאין נותן מים: ומי

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לְיְיָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא ב יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אשר תקריבו דמשמע:

מוסף רש"י

הקודח כל שהוא חייב. עיקב עץ או אבן בכותל (שבת קב:). לרבות לחם הפנים לחימוץ. לאהכיר שלא יחמיצו (פסחים לז:).

רבינו גרשום

כמעשה צלי של שבת דאילו בתורה בשבתא אע"ג דלא אפיך ביה חייב דמיבשל ממילא הכא נמי גבי עיסה מחייב: ואם ניצלה בו. צלייה גמורה כגרוגרת במקום א' [חייב]: דחזו לצירוף. דאי הוו ביחד הוה עייל ביה אוירא: לכבא דאקלידא. שן של מפתח של עץ שמנקבין בו נקב כל שהוא ומכניסין בו עץ קטן כעין שן: מנחת נסכים מי פירות שהן נבללות בשמן והיאך יכול לחמצה: